Redigeret af Ole Bostrup

Salpeterfremstilling

Som bekendt indgår saltpe-Af Rolf W. Berg, Kemisk Laboratorium A, DTH

holder salpeter. Vandet hæleller et andet jord, som indeigen hældes over det samme salt, er det godt, ellers må det det smager skarpt og stærkt leder til andre kedler. Hvis huller i bunden til render, der peter og drypper gennem siver vandet, udtrækker saltvand. Gennem dette jord den og fyldes så op med en halv arms længde fra ranegetræ. Karrene fyldes til ca. kalk og tre dele aske fra en blanding af to dele brændt kar i lag vekslende med lag af riseres og fyldes i kedler og tørres fuldstændigt og pulve-[salpeter]. Dette jord skal til at omdanne sig til jord fugtigt, men have tid i flere år nestier. Møget skal holdes eammel latrin og især fra sviomdannes til jord. Eller fra fra staldmøg, som i dynger »Den bedste salpeter fås

ildsteder og indkoges sagte,

des så i kobberkedler over

måde til stede i sal nitro... kvaliteter på dominerende Således er alle elementære stykker er det »jordagtigt«. les koldt og let brækkes i agtigt«; men eftersom det føligt og tungt, er det »vand-

mange krige. var alligevel hverdag i tidens lium og nitrat. Men krudtrøg saltpeters bestanddele er ka-I 1539 var det helt ukendt, at

vand. Han beskriver sit kemiling med elementerne ild og der fås af jord ved behandpeter som et sammensat stof, medfører. Han opfatter salsølv erfaringsmæssigt almindelige metaller til guld som forsøg på at omdanne mod det spild af tid og penge, mist, idet han direkte advarer kan ikke betegnes som alkyog en dygtig kemiker. Han vens betroede krudtmester Biringuccio var bl.a. pa-

ske småforsøg således:

I ca. år 1280 var kemiens fremstille det. ler bedre: Man kunne selv en så fjern egn som Indien el-

måtte man importere det fra

ter ingenlunde let. Enten

tid var erhvervelsen af salpe-

gen af 1200-tallet (1). På den

formentlig tilbage til slutnin-

salpeter, svovl og trækul går

man kan fremstille krudt af

som en meget vigtig ingredi-

ter eller kaliumnitrat (KNO3)

ens i krudt.

Kendskabet til, hvordan

om skriver »Marcus Graehvordan har man gjort? Herstade jo ikke som idag. Så

:(1) »sno

nemsigtige saltplader«. bunden af karret, som gen-[saltpeteret] findes udskilt på koges i et døgn, hvorefter det -bni go gnirering bev seener stof opløses i kogende vand, blomstringer på sten. Dette jorden, og det findes i udsum« er et mineralstof fra »Bemærk at »sal petro-

efter midten af 1300-tallet. blev brugt stadigt flittigere blot er det givet, at kanoner Meget andet ved vi ikke,

ståelse af kemi dengang: en del om den teoretiske forpå følgende måde, som viser dannelsen af saltpeter i jord Biringuccio omkring år 1539 Senere beskriver Vannoccio

gennemsnigtigt og letsmeltedog eftersom det er hvidt og det er »varmt og fugtigt«; flygtighed mener andre, at luft og dets brandbarhed og nen fra dets dannelse ud af smag og bidende kvaliteter; grund af dets salte og skarpe som »varmt og tørt« på »eksperter« opfatter sal nitro »jordets tørhed«. Nogle drikkes og absorberes af »bədgiigul giilul« nə...

Figur I. Salpeterjord i lange let forståeligt. Udvindingen Som man kan se er alt ret stændig tørring«. henstilles på et bord til fuldmed sin egen opløsning og krystalliserer sig. Det vaskes igen. Det faste salpeter ud-Vandet gemmes og koges eller ved huller i bunden. del, enten ved at hælde karret

ter vandet skilles fra den faste

står i tre til fire dage, hvoref-

overføres til træfade og hen-

skillelse af fast materiale. Det

og henstår til afkøling og ud-

kogt. Det tappes af på fade

det meste af vandet er bort-

og blåfarvet som tegn på, at

gen koges, indtil den er klar

kogning. Saltpeteropløsnin-

er fare for skum eller over-

af dette vand tilføjes, når der

fire pund alun. Et glas eller to

hundrede pund vand opløses

flerdedel kalk og for hver

aske af eg eller oliven) og en

af tre fjerdedele soda (eller

materiale, laves en afmåling

dermed tab af meget godt

dannelse og overkogning, og

før. For at modvirke skum-

ved den samme proces som

vand tappes af og indkoges

det sætter sig. Det helt klare

hvor det henstår til bundfal-

stærke, tildækkede fade,

hvorefter det tappes over på

lærebog i kemi, 1580. Billede fra Lazarus Ercker's hrænde til en tønde salpeter. idet der gik ca. 100 vognlæs sikkert underdimensioneret, nærhed af sydehuset. Den er Brændestabelen er i bekvem salpeterudblomstringer. færd med at afskrabe rog ved taget. En mand er i er sket i huset til venstre, med højre, mens sydningen sikkert har det været anbragt i laden til under åben himmel. Snarere korrekt, at jordet er andragt dynger, »bede«. Det er ikke

Ч

0

II.

3S

ſΛ

K

3]

1)

q

Ш

K

11

IJ

38

2Λ:

IJ

IJ

ЭŢ

ιə

Ŋ

18

{S

DS

ua

10

do

OS

110

111

10

10

14

ทน

·w

<u>!</u>